

YHDENVERTAISUUS- ja TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Esteettömyys, pop-up-tapahtuma, syrjintäolettama, kohtuulliset mukautukset

Diaarinumero: 5xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2020

Hakija on vammainen ja käyttää liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija katsoi, että vastaajan pop-up-tapahtuma oli esteellinen ja syrjivä, koska hän ei päässyt pyörätuolillaan asioimaan vastaajan pop-up-tapahtumassa. Vastaaja totesi, että vastaajan palvelut olivat yhtä lailla olleet saatavilla pop-up-tapahtuman alatasanteella. Asiakaspalvelijat palvelivat mobiililaitteilla ja palvelut olivat myös saatavilla verkossa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajan palvelujen tulee olla muiden palvelujen tavoin vammaisille henkilöille saavutettavia. Lautakunta totesi, että vastaajan palvelu ei itsessään ole ollut rekan lavalla tai korokkeen päällä. Palvelu oli ollut matkavarauksen tekeminen, joka on onnistunut muilla keinoilla. Hakijan esittämän videon kuvaamishetkellä vastaajan asiakaspalvelija oli ollut varattuna. Lautakunta lisäksi totesi, että kohtuullisten mukautusten tarkoituksena on mahdollistaa palvelujen saaminen, mutta olosuhteiden, joissa palveluja tarjotaan vammaisille henkilöille, ei tarvitse olla täsmälleen samalla tavalla tarjolla kuin muille, kunhan palvelu on vammaisille henkilöille saataville.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että vastaajan tarjoama palvelu oli ollut hakijalle saatavilla. Lautakunta katsoi asiassa esitetyn selvityksen perusteella, ettei hakija ole joutunut vammaisuutensa liittyvään syyn perusteella epäedullisempaan asemaan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetulla tavalla. Asiassa ei näin ollen syntynyt syrjintäolettamaa välillisestä tai välittömästä syrjinnästä. Lautakunta lisäksi katsoi, ettei kyseessä ole myöskään ollut kohtuullisten mukautusten laiminlyönti, koska mukautus ei ollut edellytys palvelun saamiselle. Hakijan hakemus oli näin ollen hylättävä.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija on vammainen ja käyttää liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija on yrittänyt asioida 18.8.2018 vastaajan pop-up -tapahtumassa. Tapahtumassa on ollut kaksikerroksinen rekka, jossa palvelua on tarjottu osittain rekan lavalla ja osittain sen edustalla katutasossa.

Hakijan vaatimukset

Hakija vaatii, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa vastaajan syrjineen häntä ja muita vammaisia henkilöitä sekä kieltämään vastaajaa syrjimästä jatkossa.

Hakijan perustelut

Hakija katsoo, että vastaajan pop-up-tapahtuma oli siten esteellinen ja syrjivä, ettei hän päässyt asioimaan. Kukaan vastaajan henkilöstöstä ei tullut palvelemaan häntä alas ja vaikka olisi tullut, tilanne olisi ollut syrjivä. Myös rekan edessä oleva laudoitus oli kynnyksellinen. Pyörätuolin nostaminen rekan lavalle ei ole mahdollista, jonka vuoksi pop-up -tapahtumien tulisi lähtökohtaisesti olla esteettömiä.

Vastaajan vastaus

Vastaaja kiistää syrjineensä hakijaa ja vastustaa uhkasakon asettamista.

Vastaajan perustelut

Pop-up-tapahtuma oli järjestetty niin, että pääosa yleisölle varatusta tilasta ja kalustuksesta sijaitsi katutasossa rekan edustalla. Tarkoituksena oli rekan avulla lisätä tapahtuman huomionarvoisuutta ja mahdollistaa suurikokoisen näytön sekä mainostaulujen esilläpidon isolle ihmisjoukolla. Rekka toimi myös huolto- ja varastotilana. Sateen sattuessa tapahtumaa oli voitu osittain jatkaa rekan lavalla. Lavalla ei itsessään ole olennaista merkitystä tapahtuman ja vastaajan matkapalveluiden tarjoamisen kannalta. Tapahtumassa esitellyt palvelut, kuten matkapalveluiden esittely ja varaaminen tai kilpailuun osallistuminen, oli toteutettu mobiiliapplikaatioiden eli älypuhelimien ja tabletin avulla, jotka ovat olleet esteettömästi saatavissa katutasossa.

Tapahtumaa ei voida pitää syrjivänä sen vuoksi, että siinä käytettiin apuna rekkaa. Lava ei ollut tapahtuman pääsisältö. Turvallisuussyistä pyörätuolia ei voida nostaa rekan lavalle. Vastaavasti kuin liikuntarajoitteisia esimerkiksi lastenvaunujen kanssa liikkuvia asiakkaita palveltiin katutasossa. Palvelun toteuttamisessa on siten huomioitu esteettömyysnäkökulmat lain edellyttämällä tavalla.

Palvelu on ollut saatavilla hakijalle ja sitä tarjottiin hänelle aktiivisesti katutasossa. Kaikki tapahtumassa esitellyt matkatarjoukset ovat kyseisenä ajankohtana olleet saatavilla myös verkkokaupassa. Tapahtuma ei siten ole ollut syrjivä, koska matkapalveluiden esittely ja varaamispalvelut ovat olleet hakijalle esteettömästi saatavilla sekä tapahtumassa että verkkokaupassa.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko vastaaja syrjinyt hakijaa hänen vammaisuutensa perusteella pop-up -tapahtuman järjestämisessä.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan syrjintä muun muassa vammaisuuden perusteella on kielletty.

Välittömänä syrjintä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisenä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan sitä, että näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla. Lain 15 §:n 2 momentin mukaan mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen ihmisen tarpeiden lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan epäedulliseen asemaan saattamisella viitattaisiin sellaiseen tekoon tai laiminlyöntiin, jonka seuraukset ovat samankaltaiset kuin 9 §:ssä tarkoitetulla epäsuotuisalla kohtelulla. Kyse voi siten olla menettelystä, jonka seurauksena johonkin tiettyyn, henkilöön liittyvien syiden perusteella määräytyvään ryhmään kuuluva henkilö joutuu muihin nähden erityisen rajoituksen, vaatimuksen, rasitteen, velvoitteen tai muun haitan kohteeksi. (HE 19/2014 vp s. 76.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäkiellosta ei johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitetusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta. Esitöiden mukaan kohtuullisten mukautusten tulee olla kulloisessakin tilanteessa tarvittavia. Mukautukset ovat luonteeltaan tapauskohtaisia ja niiden tulee vastata kyseisessä konkreettisessa tilanteessa vammaisen ihmisen tarpeisiin. Mukautukset voidaan toteuttaa olosuhteista riippuen eri tavoin. Mukautuksen kohtuullisuudella tarkoitetaan yhtäältä sitä, että mukautuksista ei saa koitua kohtuutonta taloudellista tai muunlaista rasitetta, ja toisaalta sitä, että mukautusten tulee vammaisten ihmisten näkökulmasta kohtuullisella tavalla toteuttaa heidän yhdenvertaiset mahdollisuutensa saada esimerkiksi palveluja. (HE 19/2014 vp s. 70 ja 79–81.)

Edelleen esitöiden mukaan toimenpide on ”tarvittava” esimerkiksi silloin, kun jokin palvelu ei ole vammaisen ihmisen saatavilla muihin henkilöihin verrattuna vastaavalla tavalla ilman mukautusta. Mukautus voi tällaisessa tilanteessa olla esimerkiksi luiskan asettaminen tilapäisesti portaisiin pyörätuolia varten. Mukautusten tarvittavuus ilmenee yleensä käytännössä siten, että vammaisen ihminen pyytää mukautusta, jos hän katsoo sellaista tarvittavan. Sääntely ei edellytä, että olosuhteet, joissa esimerkiksi palveluja tarjotaan, ovat kohtuullisten mukautusten tekemisen jälkeen vammaisille ihmisille täsmälleen samanlaiset kuin muille asiakkaille. Olennaista on, että palvelut tulevat mukautuksilla vammaisten ihmisten saataville. (HE 19/2014 vp s. 79–80.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riitä oletaman syntymiseen. Täyttä näyttöä syrjinnästä tai vastatoimista ei kuitenkaan edellytetä, vaan riittävää on, että tuomioistuimelle tai muulle asiaa käsittelevälle toimivaltaiselle viranomaiselle syntyy esille tulleiden seikkojen valossa perustellusti oletama syrjinnän tai vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä. Olettama syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta voi perustua paitsi vireillepanijan, myös vastapuolen esille tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen. (HE 19/2014 vp s. 93.)

Asian arviointi

Hakija on todennut, ettei hän ole päässyt pyörätuolillaan asioimaan vastaajan pop-up-tapahtumassa. Hän on myös esittänyt videon tapahtuneesta.

Vastaaja on todennut, että vastaajan palvelut ovat yhtä lailla olleet saatavilla pop-up-tapahtuman alatasanteella. Asiakaspalvelijat ovat palvelleet mobiililaitteilla ja palvelut ovat olleet myös saatavilla verkossa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajan palvelujen tulee olla muiden palvelujen tavoin vammaisille henkilöille saavutettavia. Lautakunta toteaa, että vastaajan palvelu ei itsessään ole ollut rekan lavalla tai korokkeen päällä. Palvelu on ollut matkavarausten tekeminen, joka on onnistunut muilla keinoilla. Hakijan esittämän videon kuvaamishetkellä vastaajan asiakaspalvelija on ollut varattuna. Lautakunta lisäksi toteaa, että kohtuullisten mukautusten tarkoituksena on mahdollistaa palvelujen saaminen, mutta olosuhteiden, joissa palveluja tarjotaan vammaisille henkilöille, ei tarvitse olla täsmälleen samalla tavalla tarjolla kuin muille, kunhan palvelu on vammaisille henkilöille saataville.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaajan tarjoama palvelu on ollut hakijalle saatavilla. Lautakunta katsoo asiassa esitetyn selvityksen perusteella, ettei hakija ole joutunut vammaisuutensa liittyvään syyn perusteella epäedullisempaan asemaan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettulla tavalla. Asiassa ei näin ollen ole syntynyt syrjintäolettamaa välillisestä tai välittömästä syrjinnästä. Lautakunta lisäksi katsoo, ettei kyseessä ole myöskään ollut kohtuullisten mukautusten laiminlyönti, koska mukautus ei ole ollut edellytys palvelun saamiselle. Hakijan hakemus on näin ollen hylättävä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2, 8, 10, 13, 15 ja 28 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Tatu Hyttinen, Merja Heikkonen, Timo Saranpää ja Milka Sormunen. Asian esittelijä Julia Puumalainen.